

Interreg

Spolufinancovaný
Európskou úniou

FOND MALÝCH
PROJEKTŮV

ER BBK
EUROREGIÓN BÍLE - BIELE KARPATY

Slovensko – Česko

BÁNOVSKÁ REGIONÁLNA
ROZVOJOVÁ AGENTÚRA

SDRUŽENÍ MĚST A OBCÍ
VÝCHODNÍ MORAVY

NAJVÄČŠIA LETECKÁ BITKA

NA ÚZEMÍ SLOVENSKA

Letecká bitka NAD BIELYMI KARPATMI

Základné údaje O MALOM PROJEKTE

<i>Názov malého projektu</i>	Letecká bitka nad Bielymi Karpatmi
<i>Konečný užívateľ</i>	Bánovská regionálna rozvojová agentúra
<i>Hlavný cezhraničný partner</i>	Sdružení měst a obcí Východní Moravy
<i>Poskytovateľ</i>	Euroregión Bílé-Biele Karpaty
<i>Obdobie realizácie</i>	10/2025 - 9/2026
<i>Rozpočet projektu</i>	Celkové náklady: 43 678,92 € Výška príspevku EFRR: 34 943,13 € Výška príspevku ŠR: 5 241,47 € Vlastné zdroje: 3 494,32 €

PROJEKT PODPORILA EÚ

Projekt sa podarilo zrealizovať vďaka podpore Európskej únie z programu Interreg Slovensko–Česko 2021-2027 prostredníctvom projektov Fondu malých projektov.

Interreg

Spolufinancovaný
Európskou úniou

FOND MALÝCH
PROJEKTOV

ER BBK
EUROREGIÓN BÍLÉ - BIELE KARPATY

Slovensko – Česko

www.european-union.europa.eu | www.erbbk.eu | www.sk-cz.eu

Popis PROJEKTU

Projekt reaguje na rastúci záujem o spoznávanie histórie česko-slovenského pohraničia prostredníctvom moderných technológií. Bánovská regionálna rozvojová agentúra v spolupráci so Sdružením miest a obcí Východní Moravy vytvorí mobilnú aplikáciu s virtuálnymi prehliadkami lokalít spojených s leteckými bitkami nad Bielymi Karpatmi počas druhej svetovej vojny.

Aplikácia poskytne návštevníkom atraktívne informácie o vojenskej histórii regiónu a prispeje k rozvoju cestovného ruchu.

Cieľ PROJEKTU

Hlavným cieľom je zavedenie inovatívnej služby podporujúcej využívanie a propagáciu spoločného kultúrneho dedičstva prihraničného regiónu. Výstupom bude mobilná aplikácia pre systémy **Android a iOS**, ktorá zdokumentuje významné historické lokality vo virtuálnej realite. Súčasťou projektu budú aj spomienkové podujatia a vydanie informačnej brožúry.

Výsledky PROJEKTU

Výstupom projektu je mobilná aplikácia, ktorá návštevníkom ponúkne prehľad historických udalostí, lokalít a príbehov spojených s leteckými bitkami. Súčasťou projektu je tiež organizácia troch spomienkových podujatí pri pamätníkoch leteckých bojov, vydanie informačnej brožúry a spolupráca s miestnymi aktérmi cestovného ruchu.

Projekt prispeje k zachovaniu historickej pamäte, rozvoju cestovného ruchu a posilneniu cezhraničnej spolupráce medzi Slovenskou a Českou republikou.

STIAHNUTIE APLIKÁCIE

Aplikáciu stiahnete aj na webovom portáli **www.brra.sk** a je dostupná na stiahnutie na Google Play a Apple Store pod názvom ***Letecká bitka Biele Karpaty***.

Objavte miesta bojov PRIAMO VO VAŠOM TELEFÓNE

Miesta dopadov lietadiel, pamätníky a pripomienky tejto udalosti sú dnes súčasťou regionálnej pamäte a možno ich navštíviť aj prostredníctvom mobilnej aplikácie dostupnej pre Android a iOS.

Ako vstúpiť do VIRTUÁLNEJ PREHLIADKY

Preskúmajte zdokumentované lokality. Na mape vidíte sieť bodov, ktoré predstavujú všetky dôležité miesta leteckej bitky, ktoré sme pre vás nasnímali. Stačí kliknúť na ktorúkoľvek ikonku a okamžite sa preniesiete do virtuálneho sveta:

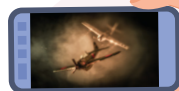
- **Miesta dopadu spojeneckých lietadiel.**
 - **Pamätníky a cintoríny padlých letcov.**
- (Tip: Ak uprednostňujete zoznam miest podľa názvu alebo dátumu udalosti, nájdete ho vľavo hore.)

JEDNODUCHÉ OVLÁDANIE A INTERAKCIA PRE NAJLEPŠÍ ZÁŽITOK: DRŽTE TELEFÓN V OBOCH RUKÁCH VO VODOROVNEJ POLOHE

Pohľad okolo seba: Vďaka vstavanému gyroskopu sa obraz v aplikácii otáča presne podľa toho, ako hýbete svojím telefónom.

Pohyb v priestore: Na zemi uvidíte navigačné prvky – stačí na ne kliknúť a presuniete sa na ďalšie stanovište v rámci danej lokality.

Informácie a videá: Klikajte na „horúce body“ (ikonky i). Obsahujú rovnaké informácie ako tabule priamo v teréne a dopĺňajú ich autentické videá.

UNIKÁTNE 3D MODELY LIETADIEL

V hlavnom menu aplikácie nájdete sekciu venovanú 3D modelom dvoch typov amerických bombardérov, ktoré boli nad naším územím počas bitky zostrelené. Tieto detailné modely si môžete zblízka prezrieť a lepšie tak pochopiť techniku, na ktorej lietali mladí hrdinovia.

Technická poznámka: Používatelia Apple zariadení nájdú túto mapu umiestnenú na tabuli v ilustračnom interieri lietadla po potvrdení súhlasu s používaním gyroskopu.

★ LOCALITY ★	
29. 4. 1945 POMNÍK V BISKUPICIACH	29. 8. 1944 CINTORÍN V NOVEJ BOŠÁCI
22. 8. 1944 POMNÍK V SUCHEJ LOZI	“MY BABY” VO VÝŠKOVCI
13. 9. 1944 CINTORÍN VO VRBOVCIACH	“LOVELY LADIES” VO VÝŠKOVCI
21. 4. 1945 CINTORÍN VO VLČNOVE	CINTORÍN V SLAVIČINE
26. 4. 1945 CINTORÍN V BÁNOVE	POMNÍK V KRHOVE
27. 4. 1945 POMNÍK V IVANOVCIACH	POMNÍK VO ŠANOVE
11. 12. 1941 POMNÍK V LEDNICI	LETECKÉ SRDCE
STRATEGICKÉ A TAKTICKÉ	CINTORÍN V RUDICIACH
LETECKÁ BITVA 29.08.1944	MEYRICKŮV STROM
RUMUNSKÉ LETECTVO	MARINELLŮV STROM
MEMENTO	POMNÍK V LUBORČI
	CINTORÍN V LUBORČI
	MUZEUM BOJKOVSKA
	MĚSTSKÉ MUZEUM SLAVIČÍN
	DEDINKA ŠANOV
	ÚSTŘEDNÝ HRBITOV V BRNE

INŠTRUKTÁŽNE VIDEO
NA YOUTUBE

Letecká bitka

ZÁJDIME DO HISTÓRIE

Územie Bielych Karpát tvorilo počas druhej svetovej vojny významnú vzdušnú hranicu medzi protektorátom Čechy a Morava, ktorý bol priamou súčasťou Nemeckej ríše a Slovenským štátom, fungujúcim ako jej satelit. Na pravom brehu Váhu sa nachádzala tzv. Ochranná zóna, územie pod vojenskou správou nemeckého velenia, ktoré malo zabezpečiť kontrolu nad strategickým priestorom a pohybom vojsk.

Práve táto geografická a politická situácia spôsobila, že sa nad Bielymi Karpatmi odohrávali intenzívne letecké operácie spojeneckých síl.

01

Cieľom spojeneckých náletov bolo **zničiť strategické objekty na Morave**, ktoré zásobovali nemeckú armádu pohonnými hmotami, kovmi či technikou, vrátane výroby tankov. Zároveň mali tieto útoky viazať nemecké jednotky zo západného frontu smerom na východ, čím oslabovali obranné línie proti postupujúcim spojencom.

SOŁLOCK ANDREW
Nemšová

Owslanik Rudolfo
JOE UNIFORM 3

02

Vrcholom týchto operácií sa stala **letecká bitka z 29. augusta 1944**, najväčší vzdušný stret na území Slovenska, pri ktorom zahynulo 41 amerických letcov. V závere vojny sa do operácií zapojili aj rumunskí letci, ktorí po prechode Rumunska na stranu spojencov podporovali oslobodzovanie obcí v česko-slovenskom pohraničí.

EVERETT
Nová Bošáca 7

GOODMAN CARL
S-7 Šanov

Šanov - posádka 42-38096 Big Time crew

Krhov - posádka crew photo

N. Bošáca - posádka McCloskey crew

Vyškovec - posádka credit Jan Mahr

Preckovice - trosky lietadla 42-97159

IVANOVCE RUM / 27. 4. 1945

Cieľom misie bolo zničiť železničnú stanicu v Ústí u Vsetína. Z neznámych dôvodov opustilo skupinu jedno z lietadiel Junkers Ju 88. Podľa nepotvrdených informácií bolo zostrelené protilietadlovou obranou zakopanou nad Melčickou dolinou. Pravdepodobne došlo k zámene s nemeckým lietadlom, keďže používali rovnaký typ letiadia. Všetci členovia posádky zahynuli.

LEDNICA NEM / 11. 12. 1941

Príčina havárie nemeckého lietadla nie je dobre zdokumentovaná, pravdepodobne bola na vine technická porucha alebo nepriaznivé počasie. V niektorých prameňoch sa líši aj dátum, kedy sa táto udalosť stala. Nie je známy ani presný typ stroja, ale podľa zachovaných fotografií a svedectiev išlo pravdepodobne o 2-motorové lietadlo používané Luftwaffe na výcvikové alebo preletové účely. Na mieste zahynuli 4 letci.

NOVÁ BOŠÁCA USA / 29. 8. 1944

Po zásahu lietadlo horelo a zrútilo sa. Piatí letci zahynuli, jeden prežil, ale zraneniam neskôr podľahol v Brne. Padlí boli pochovaní v Novej Bošáci. Na ich pomníku kedysi stála vrťuľa zo zostreleného stroja, ktorá sa počas komunizmu stratila.

NEMŠOVÁ – LUBORČA USA / 29. 8. 1944

Lietadlo bolo na misii už deň predtým, počas nej hlásilo poruchu motora. Ešte v ten istý deň bol vykonaný skúšobný let bez bombovej záťaže, ktorý dopadol dobre. Počas misie, ktorá sa uskutočnila na druhý deň, začal lietadlu znovu horieť motor. Bomby boli zhodené do Váhu neďaleko Zamaroviec pri Trenčíne. Zahynul len Andrew Solock – pamätníci spomínali, že ho videli stáť s padákom na chrbte pri únikovom otvore, avšak pravdepodobne pre vypätú situáciu nevyskočil. Jeho telo bolo nájdené v troskách lietadla.

VRBOVCE USA / 13. 9. 1944

Lietadlo malo už cestou k cieľu problémy, postupne mu prestali fungovať motory. Okrem jedného člena posádky všetci vyskočili. Predný strelec Harry F. Eddy Jr. zabudol na svoj padák v prednej časti bombardéra, tak použil núdzový padák, ktorý si zle pripol. Po jeho otvorení vypadol z popruhov a zahynul pri dopade na pole neďaleko Vrbovíc. Zvyšných 8 členov bolo v októbri 1944 evakuovaných naspäť do Talianska. Ľavý bočný strelec Benedict H. Raczka si poranil koleno a neskôr sa dostal do nemeckého zajatia.

BÁNOV RUM / 26. 4. 1945

V tento deň bolo úlohou rumunských letcov vykonať prieskumný let v okolí Uherského Brodu. Neďaleko Slavkova narazili na nepriateľskú pechotu, v ktorej zničili 5 povozov. Vrátili sa na letisko v Piešťanoch, kde doplnili muníciu a palivo. Počas letu objavili kolóniu pri Dolnom Nemčí, na ktorú zaútočili. Lietadlo Constantina Prisacarua bolo zasiahnuté zo zeme a dopadlo na pole neďaleko Dolného Nemčí. Letec bol pochovaný na cintoríne v Bánove.

BISKUPICE RUM / 29. 4. 1945

Neďaleko Dobrokovíc na nemeckú kolóniu zaútočili 4 rumunské lietadlá. Z nich jedno bolo zostrelené a začalo horieť. Na palube zahynul strelec Constantin Popescu, pilotovi Paulovi Lazaroiuovi sa podarilo vyskočiť. Chytila ho nemecká hliadka, ale počas transportu ho zachránili partizáni, ku ktorým sa neskôr pridali. Podľa školskej kroniky obce Biskupice mal pilot šťastie, že prežil, pretože na letca s padákom bolo strieľané.

BOJKOVICE – KRHOV USA / 29. 8. 1944

Nie sú známe podrobnosti udalostí na palube lietadla, ktoré sa odohrali po jeho zásahu nemeckými stíhačmi a následnej explózii. Jediným preživším bol Irwing Thompson. Podľa svedkov z lietadla vyskočili 4 letci, avšak napriek vojnovým konvenciám na nich neustále útočili nemeckí stíhači, takže okrem jedného z nich všetci zahynuli. I. Thompson prežil zvyšok vojny v zajatí.

BRNO

Ústredný cintorín v Brne patrí k najväčším a najvýznamnejším pohrebiskám v Česku. V súvislosti s leteckými bitkami nad Bielymi Karpatmi tu boli pochovávaní letci rôznych národností aj civilné obete leteckých útokov. Cintorín sa tak stal symbolickým miestom, kde sa stretli osudy protivníkov v leteckých bitkách.

PŘEČKOVICE / RUDICE USA / 29. 8. 1944

Počas útoku začalo lietadlu horieť krídlo a hrozilo nebezpečenstvo výbuchu palivových nádrží. Z 10-člennej posádky 2 zahynuli v boji, 6 skončili v nemeckom zajatí a 2 odleteli evakuačným letom zo Slovenska v septembri 1944. Ľavý bočný strelec Joseph E. Sallings sa ukrýval u rodiny Pešátovcov v Přečkoviciach (venuje sa tomu kniha Vlastimila Helu: Hey, Joe). Letci Joseph Marinello a Russel W. Meyrick, ktorí zahynuli, majú v Přečkoviciach a Rudiciach pamätník.

SLAVIČÍN

Pamätník súvisí s bitkou, ktorá sa odohrala 29. 8. 1944 nad Bielymi Karpatmi. Ide o najväčšiu leteckú bitku, ktorá sa kedy odohrala nad územím Slovenska. Na cintoríne v Slavičíne bolo za dramatických okolností pochovaných 28 zo 41 amerických letcov, ktorí zahynuli v tento deň. Išlo o najväčší spoločný hrob amerických vojakov v Československu a o jeden z najväčších v strednej Európe. V r. 1946 boli telá všetkých letcov exhumované, predtým boli odobraté vzorky a prebehla identifikácia (niektorí mŕtvi boli identifikovaní až v r. 1950). Pochovaní boli na vojenských cintorínoch vo Francúzsku a Belgicku, príp. v USA.

ŠANOV USA / 29. 8. 1944

Po zásahu začalo lietadlo horieť a o niekoľko minút neskôr nastala explózia. Prežil iba veliteľ lietadla Thayne Thomas, ktorý sa dostal s pomocou slovenských žandárov spolupracujúcich s povstalcami do Banskej Bystrice, odkiaľ bol evakuovaný do Talianska. Podľa niektorých svedectiev prežili ešte ďalší 2 letci, avšak tých našli nemecké jednotky a zastrelili ich. Telá letcov boli pochované na cintoríne v Slavičíne, z ich prevozu existuje dostatok fotografií, ktoré urobili príslušníci nemeckej armády.

VYŠKOVEC RUM / 26. 4. 1945

Išlo o posledné lietadlo, ktoré uzatváralo formáciu. Bolo zasiahnuté palbou nepriateľských stíhačiek a krátko na to explodovalo. Skaza bola taká rýchla, že sa zachránil len navigátor Charles McVey. Na Slovensku bol zajatý a zvyšok vojny prežil v zajatí. Telá letcov, ktorí zahynuli, boli pochované na cintoríne v Slavičíne.

VLČNOV RUM / 21. 4. 1945

Krátko po poľudní vzlietli z letiska Tri duby (Sliač) rumunské lietadlá, ktorých úlohou bolo hliadkovať cestu nad Suchou Lozou a Dolním Němčí. Na ceste do Nivnice natrafili na kolónu nemeckých áut, pričom 2 z nich zničili. Pri obrate sa jedno z lietadiel stratilo. Pilotoval ho Gheorghe Mociorniță, jeho telo sa našlo v troskách na poli neďaleko Vlčnova. Mociorniță patril medzi najvýznamnejších rumunských letcov, získal titul leteckého esa.

MESTSKÉ MÚZEUM NEMŠOVÁ MIEROVÉ NÁMESTIE 211/2A, NEMŠOVÁ

Múzeum sa nachádza v Nemšovej a je zamerané na dejiny spojené s mestom. V múzeu sa nachádza expozícia venovaná zostrelenému lietadlu v miestnej časti Luborča. Otváracie hodiny múzea a kontakty sú dostupné na internetovej stránke mesta, vhodné je dohodnúť si návštevu vopred.

MESTSKÉ MÚZEUM SLAVIČÍN HORNÍ NÁM. 102, 763 21 SLAVIČÍN

Múzeum sa nachádza v strede mesta Slavičín. Má 2 stále expozície – jedna sa venuje regionálnym dejinám a druhá sa zameriava na leteckú bitku, ktorá sa odohrala 29. 8. 1944 nad Bielymi Karpatmi a Slavičínskom. Vystavené sú autentické časti amerických a nemeckých lietadiel, zbrane a osobné predmety pilotov bojujúcich na oboch stranách, ktoré sú doplnené fotodokumentáciou a virtuálnou realitou. Otváracie hodiny múzea a kontakty sú dostupné na internetovej stránke mesta, vhodné je dohodnúť si návštevu vopred.

MÚZEUM BOJKOVSKA PALACKÉHO 172, 687 71 BOJKOVICE

Múzeum sa nachádza v strede mesta a venuje sa jeho dejinám, ako aj dejinám širšieho okolia Bojkovic. Jeho zbierky mapujú vývoj osídlenia, remesiel a každodenného života obyvateľstva a dejiny 20. storočia vrátane udalostí II. svetovej vojny. Časť expozície je vyhradená leteckej bitke, ktorá sa odohrala 29. 8. 1944 nad Bielymi Karpatmi. V múzeu sa nachádzajú autentické predmety zo zostrelených lietadiel, fragmenty techniky či osobné predmety letcov. Otváracie hodiny múzea a kontakty sú dostupné na internetovej stránke múzea, vhodné je dohodnúť si návštevu vopred.

1944 - 1945

Letecká bitka NAD BIELYMI KARPATMI

Bábuvská
regionálna
rozvojová
agentúra

Bábuvská regionálna rozvojová agentúra

Školská 31/22 | 957 01 Bábuvce nad Bebravou
info@brra.sk | www.brra.sk

Sdružení měst a obcí Východní Moravy

Třída Tomáše Bati 5146 | 760 01 Zlín
smovm@seznam.cz | www.smovm.cz

Interreg

Slovensko – Česko

Spolufinancovaný
Európskou úniou

FOND MALÝCH
PROJEKTŮV

ER BBK
EUROREGION BÍLÉ - BIELE KARPATY